

• Săpăturile arheologice în necropola de secol IV p.Ch. de la Pogonești - Ivești

de Mircea Mamalaucă

În decursul timpului, mai multe informații culese de la diferite persoane¹ ne-au dus la concluzia că în comuna Ivești, satul Pogonești, la locul numit: "La Movilă" este probabilă existența unei necropole. Ca urmare a repetatelor prăbușiri ale malurilor pârâului Tutova, pe malul stâng au apărut urmele unor morminte, parțial salvate de un grup de elevi ai școlii din Pogonești condus de profesorul Cosma Spiridon. Este vorba de o pateră de mici dimensiuni (Pl. II/1) și o amforetă (Pl. II/2) de culoare cenușie cu angobă neagră la suprafață, cu torțile și buza lipsă. Ambele vase au fost recuperate din albia pârâului.

În anul 1990, muzeul din Bârlad, prin regretatul arheolog Vasile Palade, a organizat primul sondaj de salvare în zonă, rezultatele fiind mai mult decât încurajatoare. Au fost scoase la suprafață, în scurt timp, trei morminte - două de înhumatie și unul de incineratie (Pl. I/M.1, M.2, M.3) - care în conformitate cu caracteristicile inventarului ar putea fi plasate în sec. IV p. Ch.

Pentru început vom încerca să realizăm o prezentare a mormintelor descoperite în cursul anului 1990, morminte descrise sumar cu ocazia sesiunii de rapoarte din anul 1991.

MORMÂNTUL M.1 - aflat la o adâncime de 1,80 m față de nivelul actual de călcare, era deranjat din vechime, cu excepția tibiilor și peroneelor care se aflau la locul lor. Scheletul, în conformitate cu poziția picioarelor, se pare că a fost orientat pe direcția N - S, cu capul la N și picioarele la S.

Inventarul mormântului este relativ sărac, constând dintr-o oală lucrată cu mâna, din pastă grosieră, așezată în partea dreaptă a capului, în poziție normală - cu gura în sus (Pl. II/4). La picioare, pe aceeași parte, se află o căniță lucrată la roată din pastă fină, cenușie, așezată de asemenea cu gura în sus (Pl. II/3).

MORMÂNTUL M.2 - La aproximativ 12 m sud de M.1, în malul pârâului s-a profilat un nou mormânt. Și de această dată a fost deschisă o casetă, care a pus în evidență noul mormânt de înhumatie cu groapa conturată pe direcția N - S ușor deviată pe axa NE - SV. Groapa avea o lungime de 1,90 m, lățimea de 1,30 m iar scheletul se afla la o adâncime de 1,80 m față de nivelul actual de călcare. Scheletul era deranjat din vechime, cu oasele adunate în partea de nord a gropii.

---

1. Informații obținute de V. Palade

În extremitatea sudică a gropii sepulcrale erau așezate câteva oase provenind de la labelle picioarelor, femure și o parte din oasele bazinului. În M.2 în urma observațiilor făcute s-a ajuns la concluzia că este vorba de un singur individ adolescent - adult. Trebuie menționat însă faptul că în groapă se găseau două cranii, ambele desmembrate.

În ceea ce privește inventarul, în mormânt s-a găsit o verigă aparținând unei cataramă din bronz de formă ovală cu spinul lipsă (Pl. II/5).

MORMÂNTUL M. 3 - Cel de al treilea mormânt rezultat în urma sondajului din anul 1990 a fost identificat la 15 m nord de M.1 în malul pârâului la o adâncime de 0,60 m față de actualul nivel de călcare. Este vorba de un mormânt de incinerare. Urna cinerară (Pl. III/1) a fost sesizată pe malul gârlei, ea constând dintr-o jumătate de vas acoperit cu o strachină (Pl. III/3), de asemenea fragmentară. La nordul urnei se găsea și o oală de mici dimensiuni (Pl. III/2) cu gura îndreptată spre E. La un control mai atent al pământului prăbușit din mal s-au identificat și celelalte părți ale urnei și respectiv ale strachinei, lucru care a permis reîntregirea lor, subliniem faptul că cele trei vase descoperite în M.3 au urme de ardere secundară.

Cele două oale sunt lucrate la roată, din pastă grosieră, fiind de culoare galben-cenușie cu nuanțe cărămizii. Strachina a fost lucrată tot la roată însă din pastă fină de culoare galben-cenușiu.

Pe baza informațiilor deținute, a rezultatelor obținute în urma sondajului de salvare, în cursul anului 1991 s-au continuat cercetările în necropola de la Pogonești - Ivești. Conform planului de săpături s-a trecut la realizarea unui șanț paralel cu pârâul Tutova, șanț cuprins între mormintele M.1 și M.2, cu lungimea de 12,5 m și lățimea de 2,45 m. Perpendicular pe secțiunea principală s-au săpat alte trei șanțuri fiind astfel decapată o suprafață de cca 50 mp. La scurt timp după începerea săpăturilor, au fost scoase la suprafață 3 morminte de înhumare notate cu M.4, M.5, M.6 și o groapă de provizii.

Mormântul M.4 - Este paralel cu M.2 la 2 m de acesta și la o distanță de 10m S-E de M.1 (Pl.III/4)

Lungimea gropii este de 1,83 m, lățime de 0,68 m - pe fundul gropii rămășițele umane găsindu-se la o adâncime de 1,50 m față de nivelul actual de călcare. Mormântul așezat pe direcția N-S a aparținut unui adult, fiind puternic deranjat încă din vechime.

Inventarul mormântului este foarte sărac, el constând dintr-un fragment de cataramă din fier, de formă ovală, foarte rău conservată (Pl.III/5) și două fragmente aparținând unui cujișă din fier de asemenea foarte prost conservat (Pl.III/6).

MORMÂNTUL M.5 - este vorba de un mormânt nederanjat aparținând unui copil în vârstă de aproximativ 3 ani. Groapa este orientată pe direcția E-V, cu capul spre vest și picioarele la est. Resturile osteologice se găseau la 1,25 m față de nivelul actual de călcare și la o distanță de 2.25 m de M.4 la NNE de acesta. Lungimea scheletului este de 45 cm iar lățimea de 20 cm, capul și trunchiul fiind

puțin torsionate spre dreapta (S) față de axă.

Mormântul nu dispune de nici un obiect de inventar.

MORMÂNTUL M.6 - Mormântul deranjat, de adult, orientat pe direcția N-S. Lungimea gropii pe direcția N-S este de 1,95 m. Lățimea de S fiind de 0,53 m iar la N de 0,65 m, groapa având deci o formă relativ trapezoidală (Pl.IV/2).

Primele rămășițe umane au apărut la adâncimea de 1,70 m, fundul gropii aflându-se însă la 1,95 m. Oasele au fost concentrate îndeosebi în zona centrală și NE, ele nelipsind nici din restul suprafeței gropii.

La adâncimea de 1,67 m, sub două pietre, a ieșit la iveală un fragment din mânerul unui pieptene (Pl.V/1)

În mormânt se mai găseau și 3 vase ceramice: două străchini și o oală. Străchinile sunt lucrate la roată din pastă de bună calitate în timp ce oala (pl.IV/3) tipică de altfel pentru această perioadă, este realizată din pastă grosieră, fiind lucrată cu mână. Oala era așezată în apropierea extremității SE a mormântului 6, acolo unde acesta se intersectează cu un alt mormânt care deocamdată nu a fost cercetat. Posibil ca oala să fi aparținut acestui din urmă mormânt. Asupra acestei situații cercetările viitoare ne vor permite să ne pronunțăm. Deocamdată însă, considerăm că acest vas poate fi atribuit mormântului 6. De asemenea pe fundul gropii zăcea și un pieptene din os (P.V/2), aflat într-o stare de conservare foarte bună.

În încheierea prezentării mormintelor cercetate în campania de săpături din 1991 trebuie să menționăm și faptul că la cca 0,30 m de extremitatea S-E a mormântului 6, dar la o adâncime de numai 0,57 m zăceau două fragmente aparținând unui craniu de adult (frontalul și paretalul). Cele două fragmente erau dispuse la 0,03 m unul față de celălalt. Aparține craniului este, la ora actuală, greu de stabilit, mai ales datorită faptului că fragmentele au fost descoperite la o adâncime foarte mică în solul de umplutură provenit în urma lucrărilor de amenajarea cursului pârâului Tutova. Putem presupune că cele două fragmente au fost aduse din altă parte în timpul lucrărilor actual desfășurate sau foarte posibil ar putea aparține mormântului încă necercetat care se intersectează cu M.6. Cercetările viitoare vor fi probabil în măsură să ne dea un răspuns satisfăcător la această problemă.

În partea de început a acestei prezentări vorbeam de descoperirea în zona cercetată a unei gropi notată de noi cu G.1. Groapa se găsește la 3 m N-NV de mormântul M.4 și la V de M.5, având o formă aproximativ ovală cu un diametru de 1,50 m. Fundul gropii se află la 1,40 m adâncime. În pământul de umplutură, pe întreaga suprafață a gropii se găseau fragmente ceramice și bucăți de chirpic iar în partea de E se aflau și câteva oase de bovine - îndeosebi vertebre.

INVENTARUL MORMINTELOR

Ceramica - În cele 6 morminte cercetate până în acest moment au fost scoase

la suprafață 7 vase aproape întregi și fragmente aparținând unui alt vas care ar putea fi întregit.

Din cele 8 vase, 5 au fost descoperite în mormintele de înhumatie iar 3 în M.3 mormânt de incineratie. Din punct de vedere al tehnicii de execuție, ceramica ar putea fi împărțită în două categorii: a) ceramică lucrată cu mână; b) ceramică lucrată la roată.

a) Ceramica lucrată cu mână. Este vorba de două oale de tip borcan descoperite în M.1. și M.6. Ele au silueta relativ zveltă, pântecul puțin bombat, buza dreaptă și puțin răsfrântă în afară, iar fundul nu prea masiv, plat și ușor reliefat în exterior, îndeosebi la vasul din M.6. Oalele sunt lipsite de decor. Tipul de oală mai sus menționat este aproape nelipsit din așezările și necropolele aparținând culturii Sântana de Mureș fiind descoperite atât în necropola de la Târgșor² precum și în cele de la Valea Seacă³, Bogdănești⁴ etc. Tehnica și forma lor ne îndreptățesc să considerăm că aceste vase au fost realizate și au aparținut autorilor dacoromani.

b) Ceramica lucrată la roată. În mormintele descoperite până acum această categorie de ceramică este ceva mai bine reprezentată.

În funcție de calitatea și compoziția pastei din care sunt realizate, vasele lucrate la roată din necropolele de la Pogonești-Ivești pot fi împărțite în două categorii:

1. Ceramică lucrată la roată din pastă zgrumțuroasă de culoare glaben-cărămizie;

2. Ceramică lucrată la roată din pastă fină de culoare cenușie sau galben-cărămiziu.

Prima categorie de ceramică lucrată la roată este reprezentată în necropola cercetată, de două oale mici ca dimensiuni descoperite în M.3 singurul mormânt, de până acum, de incineratie. Cele două oale nu sunt egale ca dimensiune, oala mai mare fiind folosită drept urnă cinerară. Pasta din care sunt realizate este de bună calitate, bine frământată, dar conține mult nisip cu bobul mare și cioburi pisate în loc de microprundișuri. De asemenea, vasele care la prelucrare au beneficiat de o ardere uniformă au pete de ardere secundară. Oala care se găsea lângă urna cinerară este puțin deformată, deformare apărută probabil în urma arderii secundare sau ca urmare a presiunii exercitată de pământul de care a fost acoperită. Vasele sunt de mici dimensiuni, au buza rotunjită și puțin răsfrântă spre exterior, gâtul scurt, pântecul sferoidal și puțin bombat, zona de maximă extensiune aflându-se deasupra jumătății superioare. Fundul vaselor este plat iar în cazul celei mai mici se poate sesiza o supraînălțare și profilare.

---

2. Gheorghe Diaconu, Târgșor necropola de sec. III-IV p. Ch., București, 1965, p.

3. V. Palade, *Acta MM*, IX-XI, 1987-1989, Vaslui, p. 65-75

4. V. Palade, Materiale, București, 1973, p. 169-191

Ambele vase sunt lipsite de decor.

Ceramica realizată din pastă fină de culoare cenușie sau galben cenușiu este reprezentată de 3 străchini și o cană cu toartă. Vasele au fost bine realizate și relativ bine conservate - excepție făcând străchina din M.6 (Pl.IV/4) care datorită unei arderi incomplete s-a exfoliat, fiind foarte greu de reconstituit. Strachina din M.3 care a fost folosită drept capac de urnă (Pl.III/3) este de culoare cenușiu-gălbui având deschiderea gurii mari, umărul drept și buza puternic răsfrântă spre exterior. Fundul vasului este inelar. Decorul constă dintr-o canelură circulară care se află la partea inferioară a umărului.

Mormântul 6, cel mai bogat de până acum, cuprinde alături de oala lucrată la mână și două străchini din care una s-a păstrat într-o stare nu tocmai bună. Fragmentele rămase ne-au permis însă să emitem câteva considerații. Strachina este lucrată la roată, din pastă fină, de culoare cenușiu deschis. Diametrul gurii este mare, buza ușor rotunjită și puțin evazată. Fundul vasului este inelar.

Cealaltă străchină din mormântul aflat în atenția noastră s-a păstrat aproape integral, starea de conservare fiind bună. Străchini similare au fost descoperite în multe așezări și necropole - aparținând culturii Sântana de Mureș singurul element mai deosebit fiind decorul. În ceea ce privește decorul trebuie remarcat mai întâi faptul că vasul este acoperit cu un strat de angobă neagră iar decorul propriu-zis constă dintr-un brâu alveolar așezat pe suprafața de maximă extensiune (Pl.IV/5). Decorul se pare că a fost realizat prin impresiune cu un corp cilindric (?) sau foarte posibil cu degetul. Urmele alveolării realizate prin impresiune sunt sesizabile și în interiorul vasului, lucru care indică că decorul a fost realizat în pastă moale.

Tot în categoria ceramicii lucrate la roată se numără și cana din M.1., cană de mici dimensiuni (Pl.II/1) cu o toartă, realizată din pastă fină de culoare cenușiu închis. Cana are gura puțin evazată, buza rotunjită, gâtul cilindric și scurt, corpul puternic carenat, iar fundul inelar. Vasul este prevăzut cu o toartă de secțiune rectangulară cuprinsă între zona de maximă extensiune a pântecului și buza acestuia.

Decorul constă din două nervuri circulare dispuse pe extremitatea superioară respectiv inferioară a gâtului, precum și din două caneluri, de asemenea dispuse orizontal și paralel pe partea superioară a pântecului, în apropierea zonei de maximă extensiune.

Obiecte și podoabe din metal

În cadrul acestei categorii de inventar în că necropola cercetată de noi au fost descoperite două cataramă, una însă fragmentară, și două fragmente aparținând unui cuțitaș.

Catarama din M.2 este din bronz, de formă ovală având spinul lipsă (Pl.II/5). Ea este mai subțire în locul destinat prinderii curelei și mai îngroșată în partea opusă.

În M.4 a fost descoperit un fragment aparținând unei cataramă din fier de formă ovală (Pl.III/5), într-o stare de degradare foarte avansată.

Pe fundul gropii mormântului nr. 4 alături de fragmentul de cataramă se mai aflau două fragmente dintr-un cuțit de fier, de mici dimensiuni, cu ceafa probabil dreaptă iar partea destinată mânerului, atât cât s-a păstrat, nu prezintă găuri pentru prinderea unor eventuale plăsele. Și în cazul acestui obiect procesul de oxidare este avansat.

După dimensiuni, se pare că nu este vorba de un cuțit de luptă ci de unul de uz gospodăresc sau toaletă, destul de frecvent întâlnit⁵ în așezările și necropolele din perioada aflată în atenția noastră.

Obiecte și podoabe din os

Această categorie de obiecte este reprezentată în necropola de la Pogonești - Ivești de un fragment din mânerul unui pieptene cu apucătoarea în formă de clopot și un pieptene întreg de același tip, bine conservat, ambele obiecte găsite în mormântul 6.

Fragmentul de mâner zăcea deasupra scheletului sub două pietre, iar pieptenele întreg a fost descoperit pe fundul gropii în jumătatea nordică a acesteia. Pieptenele (Pl.V/2) face parte din categoria celor cu mânerul în formă de clopot și umeri în formă de șa, având umerii mânerului asimetrici, probabil ca rezultat al unei greșeli comise de executant. Pieptenele este format din 3 serii de plăci de os prinse prin 7 nituri din sârmă de bronz. Patru din nituri sunt dispuse pe orizontală în partea inferioară a mânerului iar celelalte 3 în zona semicirculară a acestuia, acolo unde însă lipsește plăcuța de legătură dintre cele două fațete exterioare a mânerului.

În ceea ce privește ornamentația, pieptene este decorat cu două caneluri paralele dispuse la baza mânerului.

De asemenea pe mijlocul extremității inferioare a uneia din fețele mânerului se găsește o tăietură care întretaie prima canelură.

Cronologie

Volumul încă redus al cercetării, cantitatea nu prea mare a obiectelor la dispoziție, dar mai ales lipsa unor obiecte variate de inventar susceptibile a fi utilizate pentru o încadrare cronologică exactă ne-a determinat ca în ceea ce privește această problemă să păstrăm rezerve.

Singurul obiect care ne permite o încadrare mai exactă este, până în acest moment, pieptenele de os. Conform studiilor întreprinse asupra acestei categorii de obiecte s-a ajuns la concluzia că pieptenii cu apucătoare în formă de clopot pot fi datați în a doua jumătate a secolului al IV-lea, fiind însă larg utilizați și la începutul

⁵Gh. Diaconu, op. cit., p. 89

secolului următor.

În sprijinul acestei datări vin și celelalte obiecte din inventarul necropolei cercetate de noi, inventar care se aseamănă până la identificare cu cel descoperit în alte necropole din cadrul culturii Sântana de Mureș cum ar fi cele de la Valea Seacă⁶, Târgușor⁷, Bogdănești⁸, Mărtinești⁹ etc. Trebuie, de asemenea, remarcat și faptul că în zonă, nu prea departe de necropola de la Pogonești-Ivești, au fost descoperite și cercetate două morminte datate tot în a doua jumătate a secolului IV¹⁰.

Se pare deci că zona a fost intens populată de purtătorii culturii Sântana de Mureș.

Sperăm însă ca cercetările viitoare să ne permită realizarea unor încadrări mai precise în care numărul dovezilor aduse în sprijinul afirmației noastre să fie mult mai numeroase și semnificative.

În ceea ce privește apartenența etnică a celor înmormântați în necropolă, este dificil ca în stadiul actual al cercetării să ne pronunțăm cărei populații îi aparține. Deși inventarul avut la dispoziție ne-ar permite să emitem câteva ipoteze ne rezervăm dreptul de a ne preciza poziția pe măsură ce cantitatea de informații se va mări.

Având în vedere faptul că din anul 1992, din diverse motive, nu au mai fost prezentate informații despre cercetările arheologice din locul "La Movilă" loc aflat în apropierea satului Pogonești, comuna Ivești, județul Vaslui, considerăm că înainte de toate se impune o trecere în revistă a rezultatelor obținute în urma cercetărilor de până acum. În locul mai sus amintit se află o necropolă descoperită încă la sfârșitul anului '80 dar cercetată sistematic începând cu anul 1990, cercetarea impunându-se datorită pericolului distrugerii ca urmare a prăbușirii repetate a malurilor pârâului Tutova. În urma cercetărilor întreprinse pe parcursul anilor 1990-1991 au fost scoase la iveală șase morminte (cinci de inhumatie și unul de incineratie) precum și o groapă de provizii.

În conformitate cu materialul arheologic descoperit, care trebuie să remarc, nu este prea bogat, excepție făcând doar morântul 3 de incineratie și mormântul 6 de inhumatie, am emis ipoteza că necropola aflată în cercetare ar putea fi datată în sec. IV e.n. mai exact spre sfârșitul acestui secol și începutul celui următor. Când am înaintat această ipoteză speram ca cercetările din anii următori să ne ajute în stabilirea unei cronologii mai exacte. Dar, după cum vom vedea, cercetările din anii 1992-1994 nu au avut darul să facă mai multă lumină. În campaniile arheologice din ultimii doi ani ne-am concentrat eforturile în vederea investigării și

---

6.V. Palade, *Mem Antiq*, IX-XI, 1977-1979, p. 517-525

7.V. Palade, *Materiale*, București, 1973, p. 169-191

8.Gh. Diaconu, *op. cit.*, p. 126-127

9.V. Palade, *C.I.*, 1970, Iași, p. 73-77

10.V. Bobi, *Mem Antiq*, IX-XI, P. Neamț, 1985, p. 205-227

cercetării suprafeței din extremitatea sudică a șanțului trasat în anii anteriori, vizând salvarea eventualelor morminte aflate în pericol de distrugere. Am trasat, în consecință, un șanț lung de 19 m și lat de 4 m, șanț (S3/1993) în care s-au descoperit patru morminte, toate de inhumăție, deranjate dar aproape în întregime lipsite de inventar. Mormintele 7, 8, 9 și 10 au aparținut probabil unor adulți, cu o excepție - mormântul 8 (fig. 1/2) în care s-au găsit două cranii, unul aparținând unui copil. În ceea ce privește orientarea, două dintre ele sunt orientate pe direcția E-V (M 7 și M 10) și două sunt orientate N-S. Trebuie menționat însă faptul că mormântul 9 constă doar dintr-un craniu aparținând unui adult. Inventarul, după cum remarcam, este aproape inexistent cu excepția câtorva fragmente ceramice atipice, care nu depășesc în diametru 2-3 cm lucru care ne împiedică în realizarea unei încadrări cronologice și tipologice acceptabile. Datorită intervenției Direcției Apelor Române am fost nevoiți să întrerupem cercetarea spațiului pe direcția S a secțiunii S 1 permițându-ni-se trasarea unor noi șanțuri pe coordonatele E-V perpendiculare pe cursul pârâului Tutova (Pl.1). Astfel am realizat trei șanțuri înscrise în planul necropolei cu inițialele S2, S3, S4. În perimetrul cercetat am descoperit alte cinci morminte toate de inhumăție, de asemenea, toate deranjate din vechime. Din cele cinci morminte descoperite în acest perimetru trei sunt orientate N-S (M 11; M 14; M 15) iar două sunt dispuse pe direcția E-V. Cele cinci morminte par a fi aparținut unor adulți iar inventarul, ca și în cazul celor prezentate anterior este foarte sărac.

Descrierea mormintelor:

Mormântul 7 - mormânt de inhumăție, deranjat (fig. 1/1) aparținând probabil unui adult. Groapa acestui mormânt este orientată pe direcția E-V având lungimea de 1,83 m iar lățimea variază de la 0,50 m în extremitatea vestică la 1,07 m în cea estică unde groapa crește în dimensiuni ovalizându-se, probabil aceasta este rezultatul unei intervenții ulterioare înhumării. Pe fundul gropii, în partea de E, se găseau nederanjate membrele inferioare de la bazin în jos, restul oaselor lipsind. După poziția picioarelor putem afirma că la înhumare decedatul a fost așezat în poziție chirchită.

Inventarul mormântului 7 se reduce la un fragment ceramic, provenind, posibil, din corpul unei oale de mari dimensiuni dar greu de stabilit ca apartenență culturală.

Mormântul 8 - de inhumăție, adult, deranjat din vechime se afla la 6,30 m S-E de M 7. În groapa sepulcrală alături de rămășițele osteologice ale adultului a fost sesizată și existența unui craniu de copil (fig. 1/2). Groapa M 8 era orientată pe direcția N-S cu o ușoară deviație NE-SV având lungimea de 1,70 m și lățimea de 0,65-0,70 m, iar adâncimea era de 1,40 m. Singurul inventar al acestui mormânt constă din două fragmente ceramice unul provenind dintr-un vas cenușiu și celălalt dintr-un vas de culoare roșie cărămizie.

Mormântul 9 - a fost scos la iveală în secțiunea S.1, la 0,80 m sud de M 8, la

adâncimea de 1,30 m față de actualul nivel de călcare. În mormânt s-a găsit, practic, doar un craniu de adult (fig. 1/3) sfărâmat, probabil, în urma presiunii exercitate pe pământul care l-a acoperit. Acest mormânt nu beneficiază de nici un obiect de inventar.

Mormântul 10 - se află la 1,43 m E de M 9, la o adâncime de 1,56 m. Este vorba despre un mormânt de inhumatie, nederanjat, (fig. 1/4) aparținând unei femei sau unui adolescent. Din schelet lipsea cutia toracică. Datorită faptului că mormântul era așezat relativ aproape de cursul pârâului Tutova, solul fiind nisipos și umed, nu am putut determina conturul gropii. Cert este faptul că scheletul care avea lungimea de 1,56 m era așezat pe direcția E-V cu o ușoară deviație NV-SE, cu capul spre vest și picioarele la est. Capul defunctului era ușor înclinat spre umărul drept, de asemenea umerii puțin deplasați iar brațele așezate deasupra bazinului în timp ce picioarele erau ușor depărtate. În ceea ce privește inventarul, acesta se rezumă la un foarte mic fragment ceramic.

Mormântul 11 - În perimetrul secțiunii S.3, la 9 m vest de M.10 s-a descoperit un nou mormânt de inhumatie, M. 11, deranjat (fig. 1/5) aparținând unui adult. Groapa acestui mormânt era orientată pe direcția N-S cu o ușoară deviație NE-SE fiind ușor ovalizată și având lungimea de 1,90 m și lățimea de aproximativ 0,60 m, resturile osteologice găsindu-se la 1,80 m față de nivelul actual de călcare. Trebuie menționat însă faptul că în groapa acestui mormânt nu au fost descoperite decât câteva oase (fragmente ale cutiei toracice și falange) iar mormântul nu dispune de nici un inventar.

Mormântul 12 - la aproximativ 4 m E de M.11 s-a descoperit un nou mormânt, M.12, de inhumatie, deranjat (fig.2/1) aparținând unui adult. Resturile osteologice au apărut la 2,05 m față de nivelul actual de călcare, decedatul fiind însă așezat la adâncimea de 2,20-2,30 m. Deci mormântul a fost puternic bulversat. Groapa de formă rectangulară mai lată în partea de vest și mai îngustă în cea de est era orientată pe direcția E-V cu o ușoară deviație NE-SV. Și inventarul acestui mormânt este foarte sărac, el constând practic doar din câteva fragmente ceramice foarte greu de determinat (fig.3/1-3).

Mormântul 13 - în cadrul secțiunii S 2 la aproximativ 1 m SE de M 12 a fost descoperit mormântul M 13 de inhumatie, deranjat din vechime (fig.2/2) aparținând unui adult. Groapa de formă rectangulară, cu colțurile rotunjite este orientată pe direcția E-V având lungimea de 1,90 m iar lățimea în extremitatea estică de 0,90 m iar în cea vestică de 0,58 m. Resturile sepulcrale au apărut la adâncimea de 1,95 m față de nivelul actual de călcare.

Și inventarul acestui mormânt este foarte sărac constând din câteva fragmente ceramice atipice (fig.3/4,5) și două fragmente dintr-o mărgică de sticlă de culoare albastră.

Mormântul 14 - În aceeași secțiune (S 2), la 4,50 m E de M 13, la adâncimea de 1,80 m s-a descoperit cel de-al 14-lea mormânt din cadrul necropolei. Este vorba de un mormânt de inhumatie deranjat aparținând unui adult. Groapa, a cărei

lungime este de 2 m și lățime de 0,75 m având colțurile rotunjite, este orientată pe direcția N-S. Ca și în cazul celorlalte morminte și în acest mormânt scheletul este total bulversat neexistând nici un indiciu al poziției inițiale a defunctului (fig.2/3). Inventarul mormântului constă din câteva fragmente ceramice (fig.4/1, 3) de mici dimensiuni, un fragment dintr-un pieptene din corn de cerb (fig.4/5) și un fragment dintr-un obiect metalic, posibil dintr-o cataramă.

Mormântul 15 - Pe suprafața secțiunii S 4 s-a descoperit cel de-al 15-lea mormânt. Este vorba de un mormânt de înhumăție deranjat (fig.2/4) aparținând unui adult. Groapa de formă rectangulată, cu colțurile rotunjite, este orientată pe direcția N-S iar primele resturi umane au apărut la adâncimea de 2 m față de actualul nivel de călcare. Lungimea gropii este de 1,90 m și lățimea de 0,85 m. Inventarul și în cazul acestui mormânt se rezumă doar la câteva bucățele de chirpic, fragmente ceramice (fig.4/4) și un jeton din lut (fig.4/2).

Inventarul mormintelor

Din descrierea mormintelor se poate remarca cu ușurință sărăcia inventarului și lipsa lui de varietate. Din totalitatea obiectelor de inventar marea majoritate este deținută de fragmentele ceramice la care se adaugă doar câteva fragmente dintr-un pieptene, un obiect metalic, o mărgică și un jeton din lut. În ceea ce privește fragmentele ceramice ele provin atât din vase lucrate cu mâna cât și din vase lucrate la roată predominând însă ceramica de proastă calitate care are în componență o cantitatea apreciabilă de nisip cu bobul mare. De asemenea, cu câteva excepții predomină ceramica de culoare roșie cărămie la care se adaugă puține fragmente de ceramică cenușie și neagră. În funcție de forma fragmentelor ele par a fi aparținut unor oale de dimensiuni relativ mici dintre care una a avut un brâu alveolar, un vas strecurătoare (fig.4/4) și probabil unor străchini sau castroane mai ales în cazul fragmentelor de ceramică cenușie. În ceea ce privește ritul înmormântării în necropola de la Pogonești-Ivești, remarcăm că 14 dintre cele 15 morminte sunt de înhumăție iar unul este de incinerăție. Mormintele aparțin aproape în exclusivitate unor adulți sau adolescenți, cu o singură excepție: M 5 care a aparținut unui copil. Două morminte M 5 și M 10, se pare că nu au fost deranjate, restul de 12 fiind deranjate din vechime. Trebuie remarcat aici că practica deranjării mormintelor încadrate în cultura Sântana de Mureș este frecventă. Sugestivă în susținerea acestei observații este și situația întâlnită în M 7 de la Ivești - Pogonești unde a prezentat interes, pentru cei care au intervenit asupra mormântului, doar partea superioară a scheletului.

Din punct de vedere cronologic credem că (bazându-mă pe materialele descoperite și în campaniile anterioare) această necropolă poate fi încadrată în perioada de sfârșit a sec. IV și început a sec. V perioadă de puternice bulversări cu caracter economic, social-politic și militar.

Prin urmare din cele prezentate până acum este foarte greu de elaborat

concluzii solid fundamentate. De aceea sperăm ca în anii următori cercetările pe care le vom întreprinde să fie mai bogate în rezultate și, deci, mai exacte în ceea ce privește încadrarea cronologică, etnică și culturală a comunităților din zonă.

ABREVIERI

1. Acta MM - Acta Moldavie Meridionalis
2. Materiale - Materiale și cercetări arheologice
3. Mem Antiq - Memoria Antiquitatis
4. C.I. - Cercetări istorice

Les fouilles archéologiques de la nécropole du IV-ème siècle p. Ch. de Pogonești-Ivești

Résumé

Dans le périmètre de la commune Ivești, village de Pogonești, dans l'emplacement nommé "La Movolă" notre musée a entamé une action de sauvegarde d'une nécropole datant du IV e. s. p. Ch., celle-ci se trouvant en danger de destruction.

À la suite des premières fouilles archéologiques, ont été découvertes six tombes, dont cinq d'inhumation et un d'incinération.

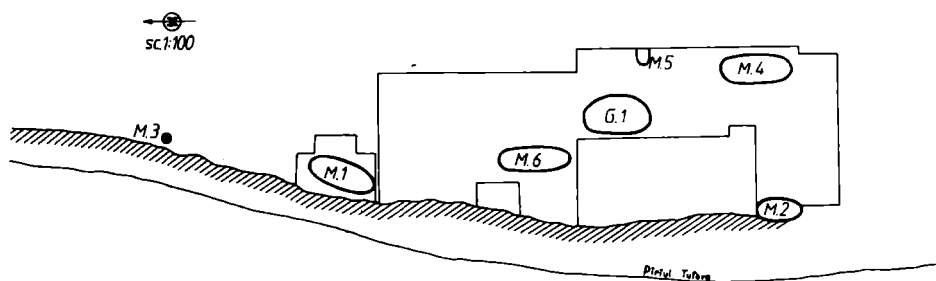
L'inventaire des tombes nous permet un encadrement à peu près exact au IV e. s. p. Ch. notamment à la fin de ce siècle le commencement du V e. s.

Étant donné le fait que les recherches archéologiques se trouvent à leurs débuts, on garde l'espoir que les découvertes à venir vont enrichir heureusement notre information.

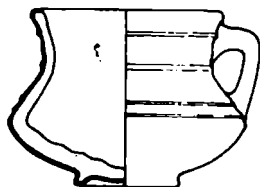
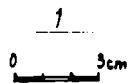
À la suite des fouilles archéologiques de 1992-1994, dans la nécropole de Pogonești-Ivești, ont été découvertes encore neuf tombes. Toutes ces tombes découvertes à cette époque - la sont d'inhumation, dont huit d'entre elles dérangées des temps anciens et une non dérangée (M. 10).

Parmi celles-ci quatre tombes sont orientées vers l'ouest quatre encore sont orientées nord-sud et la tombe (M. 9) contient seulement un crâne.

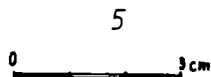
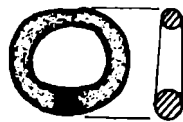
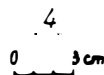
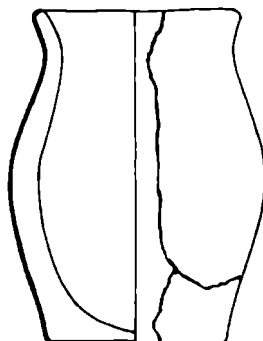
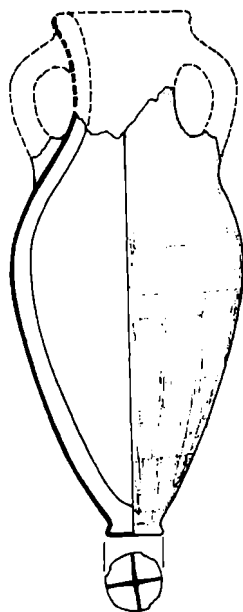
À remarquer, le fait que toutes ces neuf tombes ont un inventaire plus pauvre que les six autres, découvertes antérieurement. Néanmoins ces objets découverts, nous permettent de garder la même encadrement chronologique et culturel établi il y a quelques années.

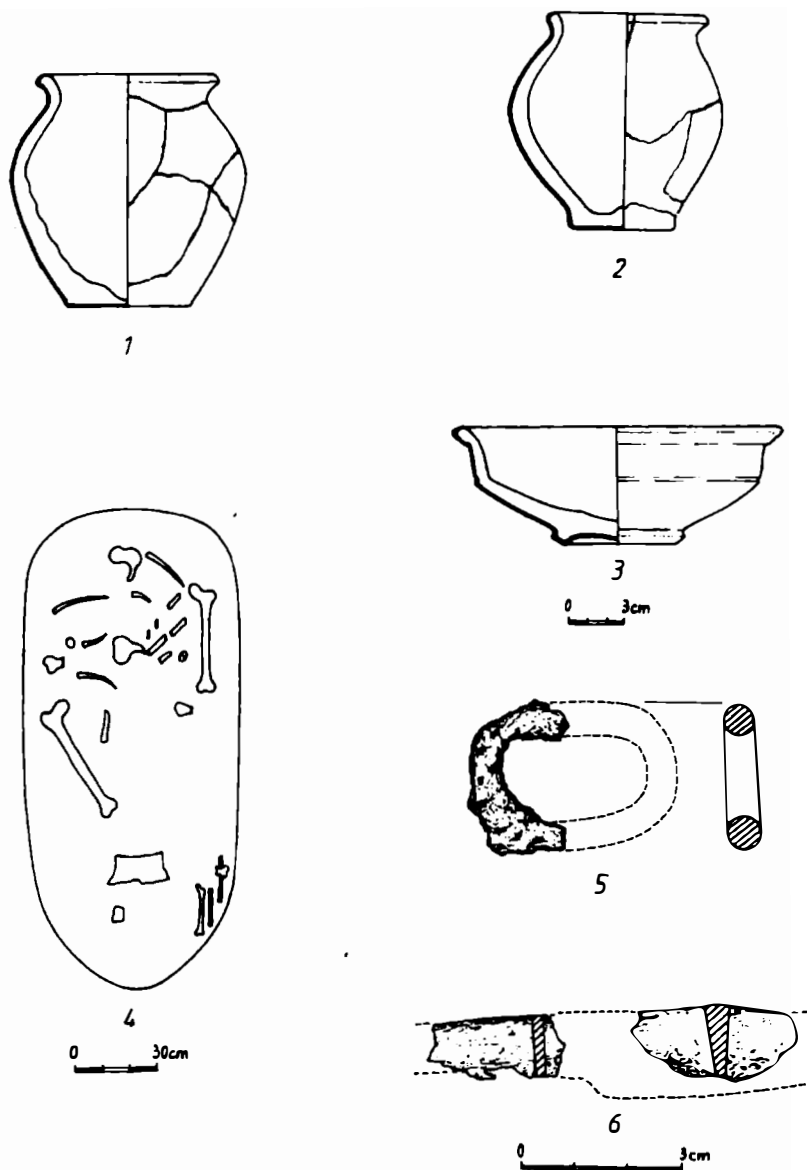

Pl. I. Pogonești - Ivești, campania arheologică din 1991.

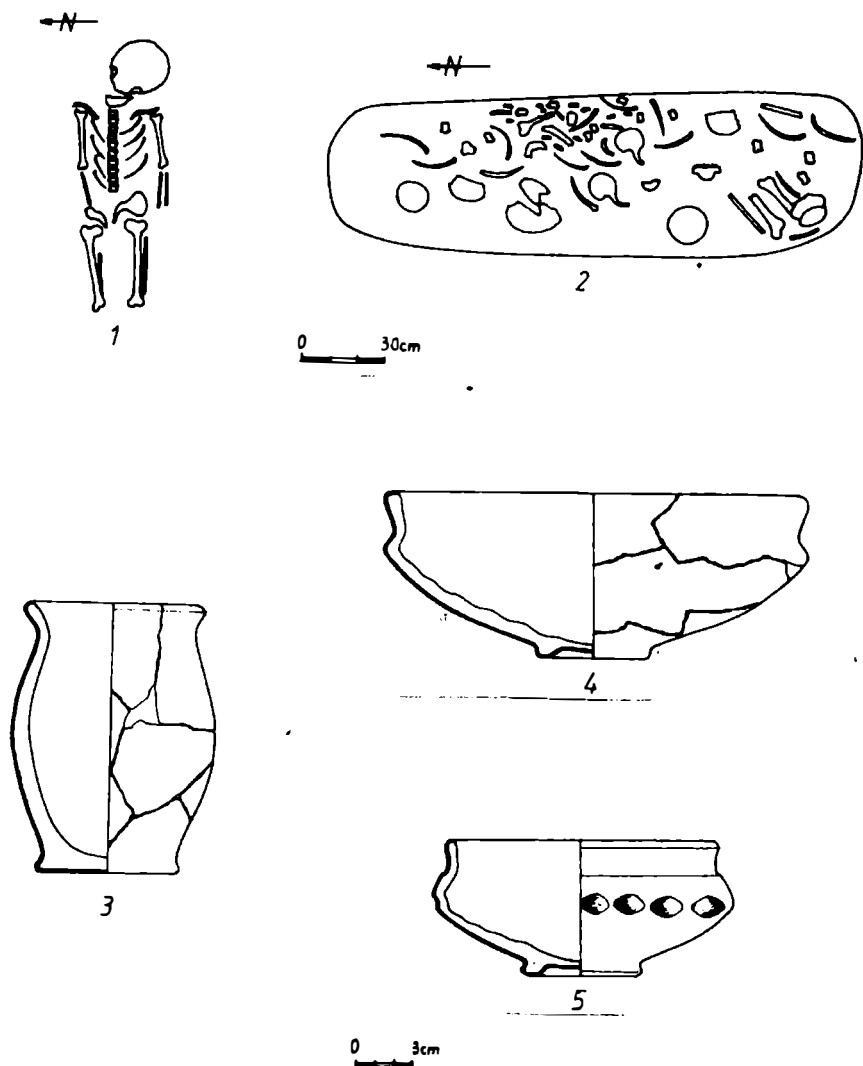

3

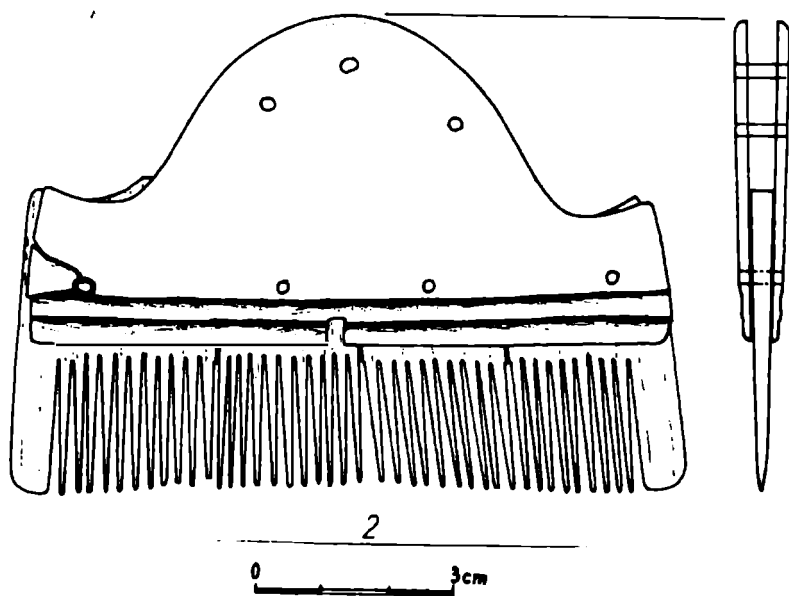
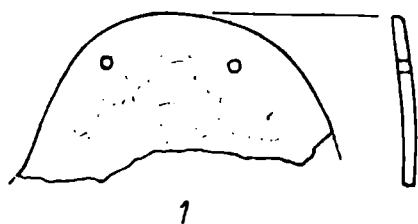

Pl. III. Fig. 1-3 M3 - ceramică sec. IV p.Ch.; Fig. 4 M4; Fig. 5-6 M4 - fragmente cataramă și cuțitaș fier.

Pl. IV. Fig. 1 M5 - mormânt de copil; Fig. 2-5 M6 - mormânt cu inventar ceramic
sec. IV p.Ch.

Pl. V. Fig. 1 M6 - mâner de pieptene; Fig. 2 M6 - pieptene din os

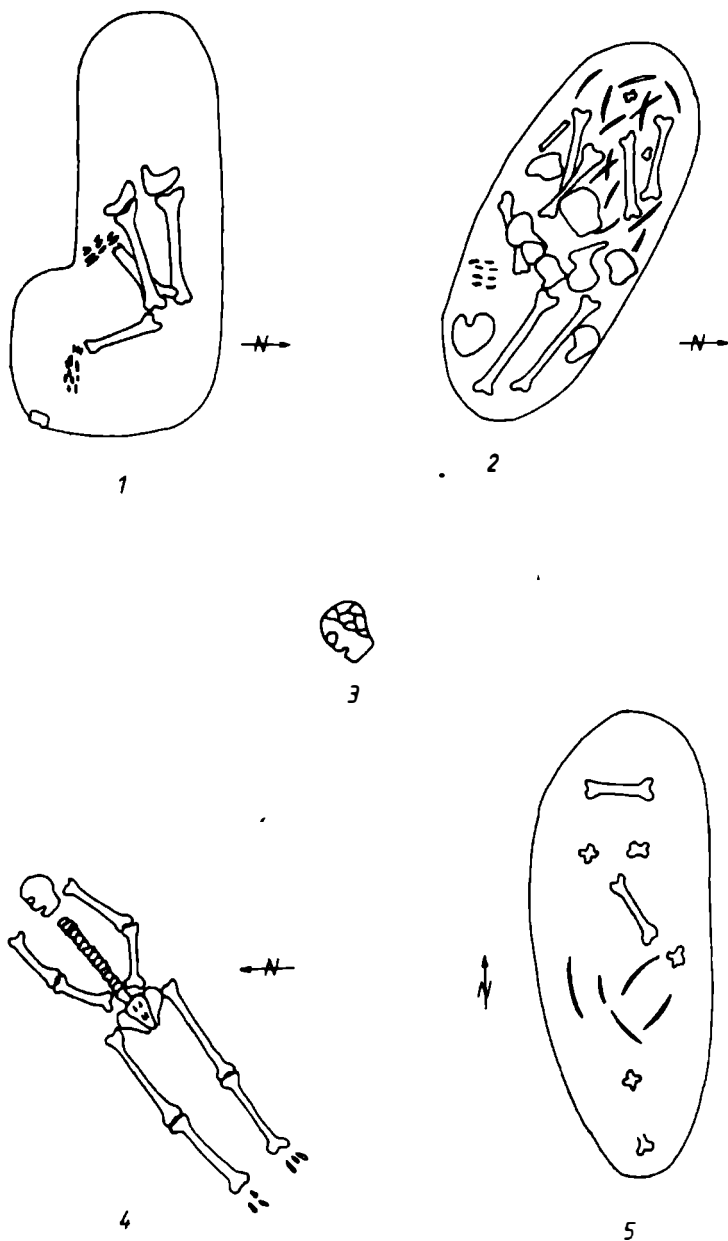

Fig.1. Ivești - Pogonești "La Movilă": 1-M7; 2-M8; 3-M9; 4-M10; 5-M11.

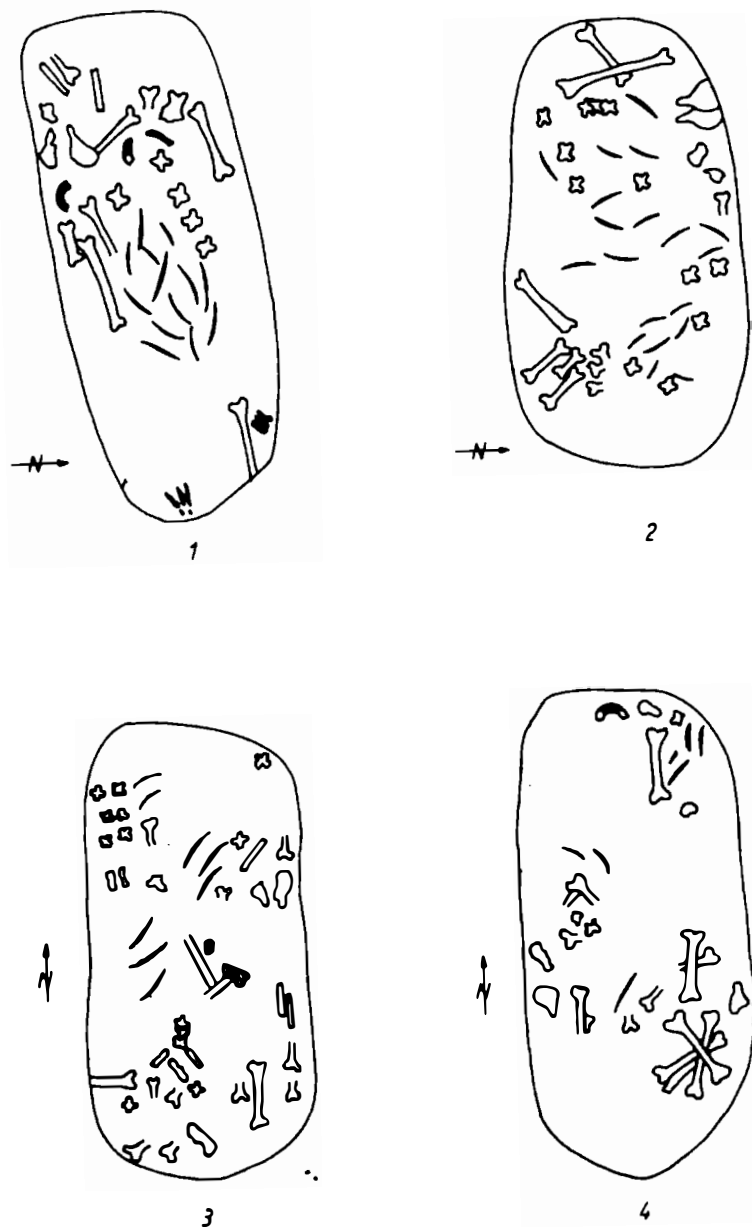

Fig.2. Iwești - Pogonești "La Movilă": 1-M12; 2-M13; 3-M14; 4-M15.

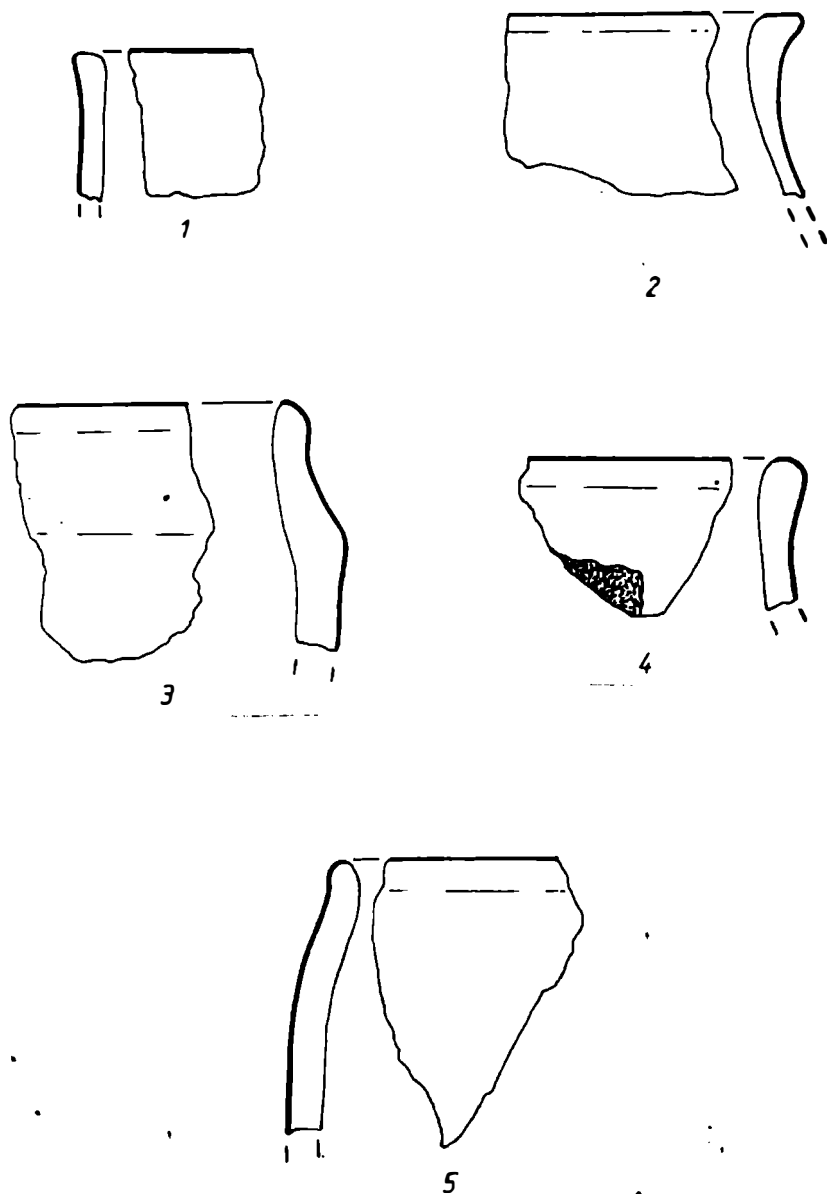

Fig.3. Ivești - Pogonești "La Movilă": 1-5 fragmente ceramice (1-3 M12; 4-5 M13)

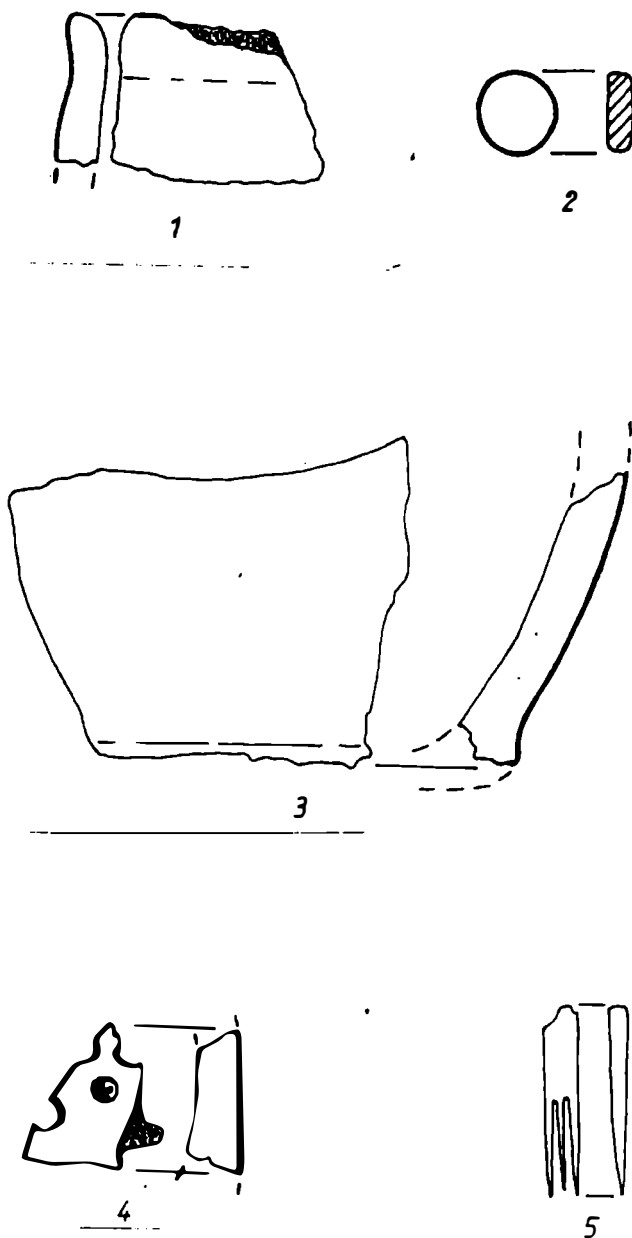

Fig.4. Ivești - Pogonești "La Movilă": 1-4 fragmente ceramice; 5 fragment pieptene (1,3 M14; 2,4-5 M15).